

REGIONÁLNÍ GEOGRAFIE AUSTRÁLIE A OCEÁNIE

9. přednáška
Australský svaz
(*Commonwealth of Australia*)

Commonwealth of Australia

- ❑ federativní stát, parlamentní monarchie v rámci britského Společenství
- ❑ 6. největší stát světa (7 686 850 km²)
- ❑ Hlavou státu je britská královna (s titulem „Queen of Australia“)
 - 1999: referendum o přeměně státní formy na republiku – většina hlasů proti
- ❑ Královnu zastupuje generální guvernér
- ❑ Dvoukomorový parlament: *Senát* (76 senátorů – 12 z každého státu a po 2 z teritorií), *Sněmovna reprezentantů* (150 poslanců volených na 3 roky)

Commonwealth of Australia

- Politické strany: Australská demokratická strana, Australská labouristická strana, Strana zelených, Liberální strana.
- Sídlo vlády a parlamentu Canberra.
- Třístupňový systém vlády:
 - federální parlament
 - 6 parlamentů federálních států
 - místní úřady státní správy
- V čele každého státu guvernér, stát má parlament a výkonnou radu.

Současná vlajka je výsledkem konkurzu, který byl vyhlášen v roce 1901. Státní vlajka zahrnuje britský Union Jack a další dva aspekty australské státnosti.

JIŽNÍ KŘÍŽ

Toto souhvězdí je vidět na noční obloze jižních moří celý rok a po staletí pomáhalo lodím v navigaci. Čtyři hvězdy souhvězdí na vlajce jsou sedmicípé, nejmenší je pěticípá.

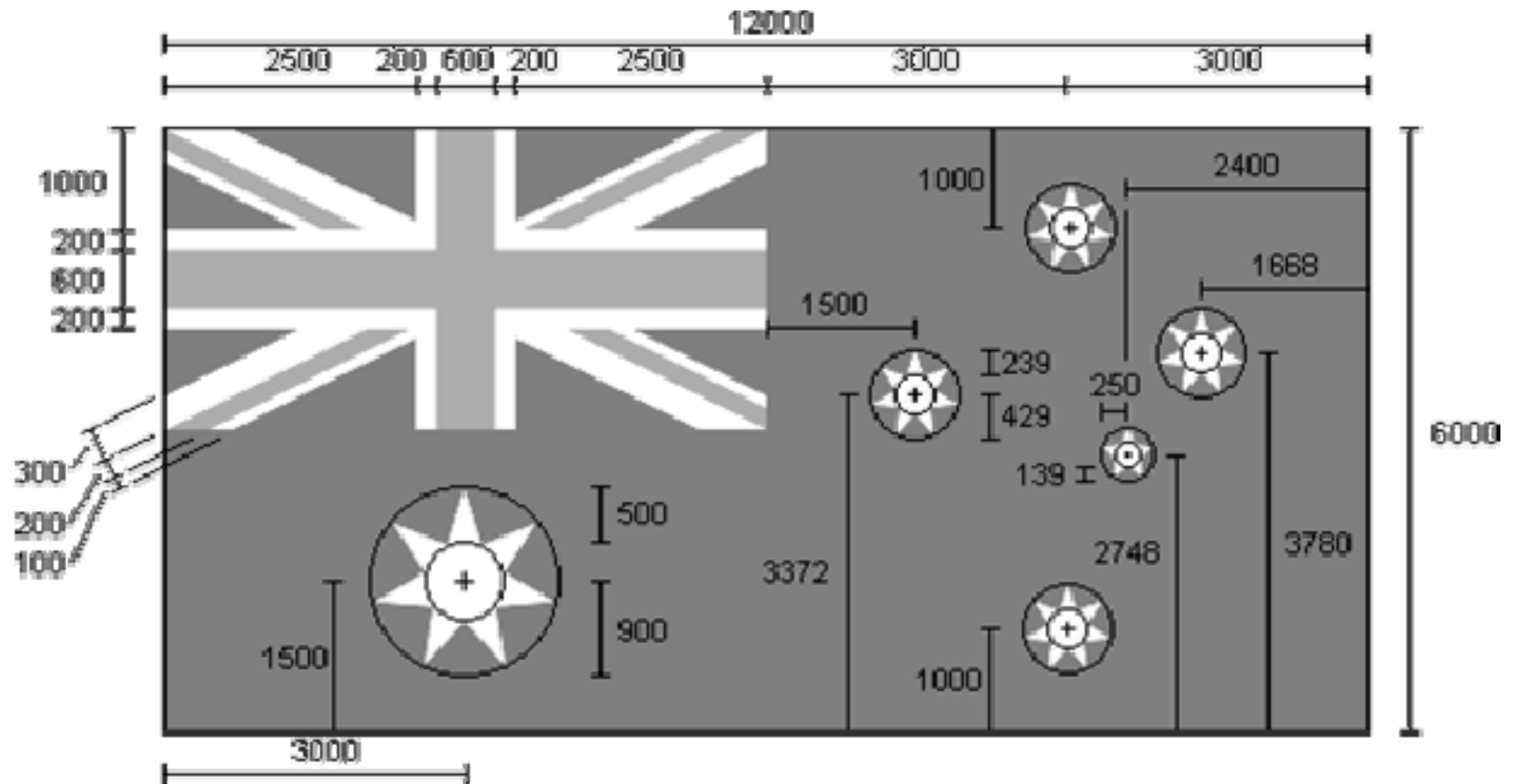
UNION JACK

Umístění v kantonu naznačuje historické vazby na Spojené království

HVĚZDA SPOLEČENSTVÍ

Velká hvězda potvrzuje federální uspořádání státu. Původně měla šest cípů, ale po novém územním uspořádání v r. 1909 přibyl sedmý cíp – Severní teritorium.

Bonus pro M-Gg

Státní znak

- ❑ Státní znak byl udělen britským králem Jiřím V. až v roce 1912
- ❑ V děleném a polceném štítu jsou zjednodušené emblémy jednotlivých států
- ❑ Štít je lemován lemem (hranostaj), který symbolizuje nedělitelnost státu
- ❑ Štítonoši jsou klokan a pštros emu
- ❑ V klenotu znaku na zlatomodré točenici je zlatá sedmicípá hvězda
- ❑ Znak je doplněn svazkem větví akácie s listy a plody, svázaným červenou stuhou
- ❑ Na stříbrné stuze je název státu

Státy a teritoria:

Státy

New South Wales

NSW

Sydney

Queensland

QLD

Brisbane

South Australia

SA

Adelaide

Tasmania

TAS

Hobart

Victoria

VIC

Melbourne

Western Australia

WA

Perth

Teritoria:

Australian Capital Territory

ACT

Canberra

Jervis Bay Territory

JBT

-

Northern Territory

NT

Darwin

Zámořská teritoria:

Zámořská teritoria:

Ashmore and Cartier Islands

Australian Antarctic Territory

Norfolk Island

Christmas Island

Cocos (Keeling) Islands

Coral Sea Islands Territory

Heard and McDonald Islands

Zámořská teritoria

- **Kokosové (Keelingovy) ostrovy** – kopra
- **Vánoční ostrov** – fosfáty
- **Ashmorovy ostrovy a Cartierův ostrov** – neobydlené, možná ropa
- **Ostrovy Korálového moře** – neobydlené
- **Norfolk** – široká autonomie
- **Heardův ostrov a MacDonaldivy ostrovy** – neobydlené

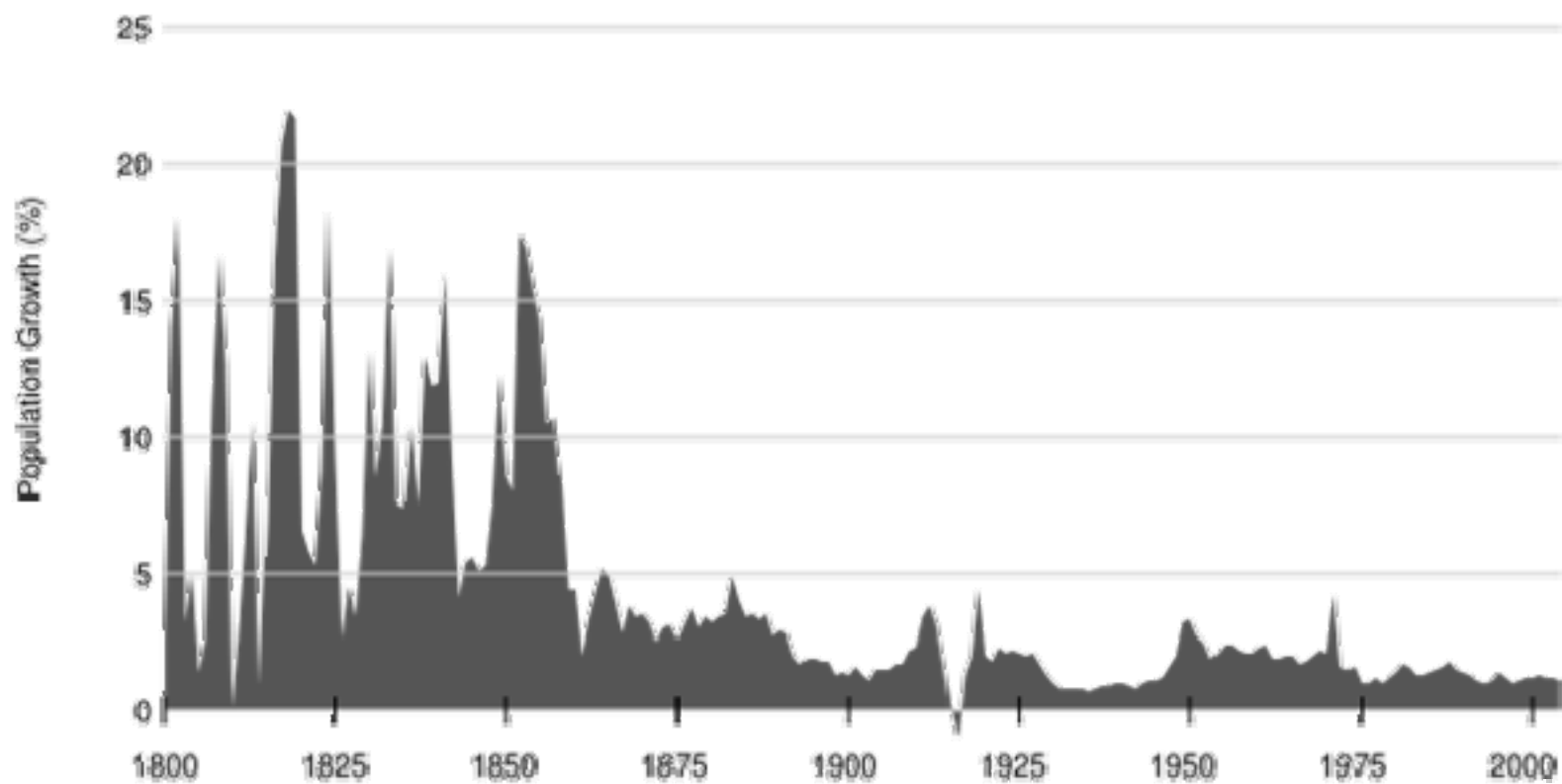
Obyvatelstvo

- **přes 20 mil. obyvatel** (20,8 mil. v roce 2007)
- do 60. let 19. stol. přírůstek převážně přistěhovalectvím
- přistěhovalectví bylo dříve silně podporováno (5leté daňové prázdniny atd.), ovšem selektivně (bránili se asijským imigrantům povinnou zkouškou z evropského jazyka). V roce 1973 byla politika bílé Austrálie ukončena, dnes je podporován multikulturalismus a realizují se projekty na zlepšení mezirasových vztahů
- Jen po 2. světové válce (do r. 2000) imigrovalo do země téměř 5,9 mil. obyvatel (21,3 % současných obyvatel se narodilo v zámorí)

Obyvatelstvo

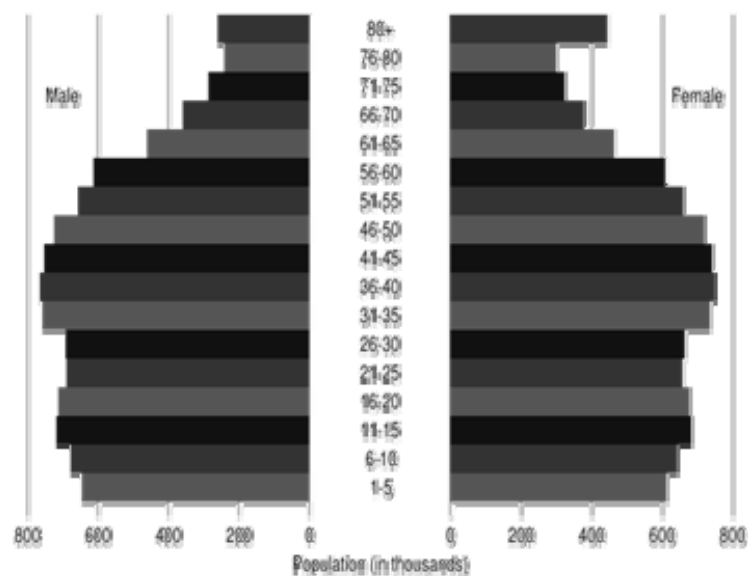
- ❑ Imigrace je regulována systémem ročních kvót
- ❑ Preferováni jsou vzdělaní imigranti, ale roční kvóty zahrnují i rodinné příslušníky a uprchlíky
- ❑ V roce 2001 byly mezi obyvateli narozenými v zámoří nejpočetnější skupiny lidí narozených ve:
 - Spojené království
 - Nový Zéland
 - Itálie
 - Vietnam
 - Čína
 - Dále jsou početné skupiny z bývalé Jugoslávie, Řecka ad.

Obyvatelstvo

Stárnutí populace

- Podobně jako ve většině vyspělých zemí se stává problémem stárnutí populace
- Proces je ale zpomalen migrací (stěhují se hlavně mladí lidé)

Struktura

Stát / území	plocha (km²)	počet obyvatel (2004)	hustota (ob./km²)	podíl populace v hlavním městě
Západní Austrálie	2 529 875	1 998 400	0,79	73,4 %
Queensland	1 730 648	3 919 500	2,26	46,0 %
Severní teritorium	1 349 129	200 800	0,15	54,0 %
Jižní Austrálie	983 482	1 537 900	1,56	73,5 %
Nový Jižní Wales	800 642	6 760 000	8,44	63,0 %
Victoria	227 416	5 002 300	22,00	71,0 %
Tasmania	68 401	484 000	7,08	41,0 %
ACT	2 358	324 300	137,53	99,6 %

Obyvatelstvo

- **Etnicko-rasové složení:** 92 % běloši (*Caucasian*, hlavně Evropané), 7 % Asiaté, 1 % domorodci a ostatní
- Běloši
 - Potomci přistěhovalců z 19. a 20. století, převážně z Británie a Irska (během 20. století rostl podíl jižní Evropy a východní Evropy)
 - Dominantním jazykem je angličtina
 - Angličtina je úřední jazyk *de facto*

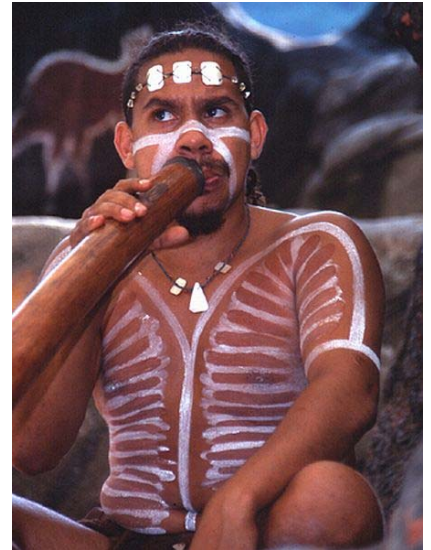
Australská angličtina

(Australian English)

- ❑ jde o zvláštní varietu angličtiny, která je mimořádně územně homogenní (prakticky neexistují nářeční rozdíly), ale vykazuje značnou sociální diferenciaci (ve výslovnosti)
- ❑ bližší anglické a kanadské angličtině než angličtině americké
- ❑ neformálně standardizována byla tato varieta až v roce 1981 (Macquarie Dictionary)
- ❑ základem je jazyk anglických nižších společenských společenských vrstev z 18./19. století (první osadníci byli z Londýna, měst jižní Anglie a Irska)
- ❑ projevují se i vlivy různých místních jazyků

Domorodci (*Indigenous Populations*)

- ❑ v 18. stol. 250–300 tis. původních obyvatel v 500 kmenech
- ❑ byli vybíjeni a zaháněni do vnitrozemí, do počátku 20. století demografický kolaps (1901 už jen 67 tis. včetně míšenců)
- ❑ v druhé polovině 20. st. obrat, dnes demografická exploze (1966: 122 tis., 1996: 228 tis., 2006: 517 tis. – vždy včetně míšenců)
- ❑ Dnešní rozložení: 29 % Nový Jižní Wales, 27 % Queensland, 14 % Západní Austrálie, 13 % Severní teritorium

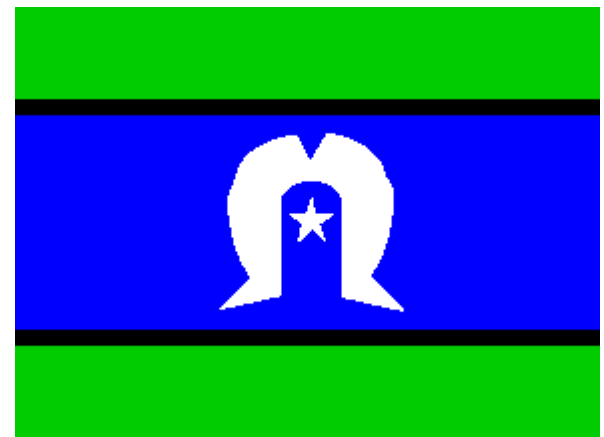

2 odlišné skupiny:

□ **Austrálci** (*Aborigines*)

□ **Ostrované Torresova průlivu** (*Torres Strait Islanders*)

Aborigines / Austrálci

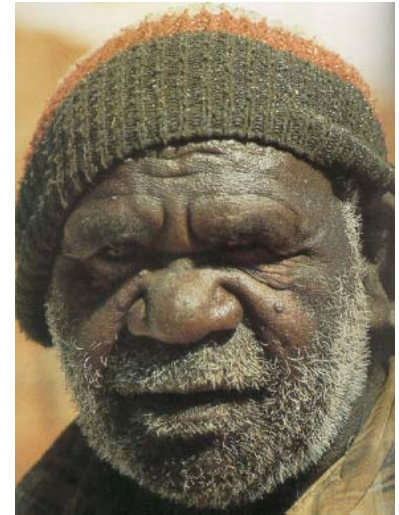
- ❑ široký nos, tmavá pleť, kudrnaté vlasy, masivní rtý
- ❑ patří k ekvatoriální rase, od negroidních černochoů se ale mírně liší – jsou samostatnou australoidní (pod)rasou mající 2 větve: severní a jižní
- ❑ Do Austrálie přišli přes Novou Guineu.
- ❑ Vysoká nezaměstnanost a negramotnost (což jim ovšem prý nečiní psychickou újmu – „berou to jinak“).
- ❑ V průměru o 20 let kratší délka života, často žijí v místech vzdálených od civilizace

Boj za práva domorodců

- ❑ **18. stol.** vyhnání do rezervací, **do poč. 20. st.** rapidní snížení počtu
- ❑ Do 40. let většina z nich (někdy formálně) christianizována a zaměstnána jako špatně placení zemědělní dělníci s limitovanými právy
- ❑ **20. století:** systematické odebírání míšenců rodičům a jejich ústavní výchova – „ukradená generace“ (*the stolen generation*)
- ❑ **1962** počátek hnutí za práva na půdu, protesty proti surovinovému drancování rezervací
- ❑ **1967** domorodci získávají australské občanství a volební právo
- ❑ **1977** podle rozhodnutí Nejvyššího soudu nejsou domorodci vlastníky půdy, kterou obývají

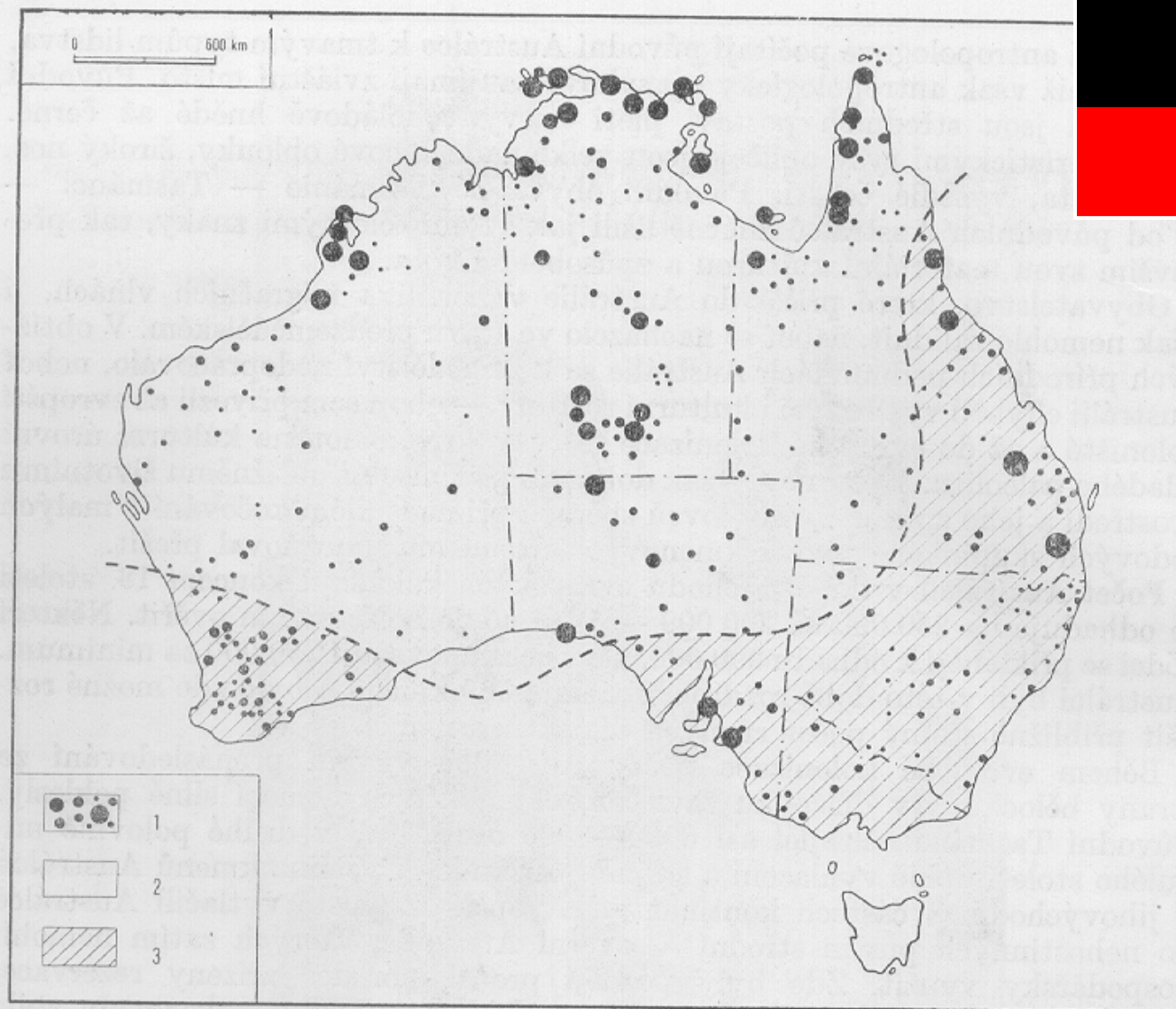

Boj za práva domorodců

- ❑ **1992** rozhodnutí z roku 1977 revidováno ⇒ závazek vlády nahradit škody a navrátit půdu
- ❑ **1994** zákon o právu původních obyvatel na půdu, podle něj bude vrácena půda těm domorodým komunitám, které prokážou, že si k ní uchovaly tradiční vztah.
- ❑ **2006** Noongarové uznáni za původního vlastníka oblasti Perthu (první uznání tohoto druhu týkající se hustě obydlené metropolitní oblasti)
- ❑ 21. století: společenská a sociální krize na kmenových území, diskuse o omezení široké kmenové autonomie (hlavně v případech rozpadu společenských struktur v důsledku alkoholismu nebo kriminality)

46. Dnešní rozložení původního obyvatelstva v Austrálii (včetně míšenců). 1 — hlavní koncentrace Austrálců, 2 — oblasti, v nichž v původním obyvatelstvu převládají čistokrevní Austrálci, 3 — oblasti s převahou míšenců. (Podle The Reader's Digest Complete Atlas of Australia)

Rabbit Proof Fence (2002)

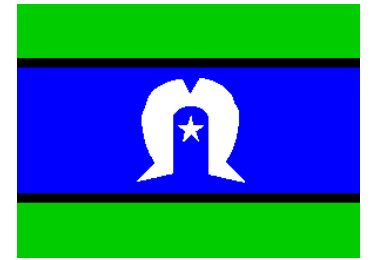

Cathy Freeman

Ostrované Torresova průlivu

(Torres Strait Islanders)

- jde o Melanézany příbuzné domorodcům na Nové Guinei
- Průkopníci boje za práva domorodců: náčelník kmene Meriam **Eddie Mabo** byl jeden z iniciátorů boje za půdu (1982)

Imigranti / Emigranti

- Díky vysoké imigraci je mimořádný podíl obyvatel, kteří se nenarodili v Austrálii – v roce 2006 kolem 24 % populace (5 mil. lidí)
- Vzhledem k setrvačnosti neodpovídá struktura podle místa narození struktura současných migrantů:
 - Spojené království – 1,2 mil.
 - Nový Zéland – 477 tis.
 - Čína – 279 tis.
 - Itálie – 220 tis.
 - Vietnam – 180 tis.
 - Indie – 154 tis.
 - Filipíny – 136 tis.
 - Řecko – 126 tis.
 - Německo – 115 tis.
 - Jižní Afrika – 119 tis.
- Značně vysoký je však i počet australských občanů žijících v zahraničí (850 tis.)

Etnický původ

- V sčítáních se zjišťuje i tzv. etnický původ (podobné chápání obsahu jako v Kanadě), jednotlivec se může hlásit ke dvěma původům současně
- Nejpočetnější je australský původ (37,1 %), následuje anglický (31,6 %), irský (9,1 %), skotský (7,7 %), italský, německý, čínský, řecký, atd.
- Přistěhovalci z Evropy se zpravidla rychle začleňují do většinové společnosti, vědomí etnického původu si ale mohou uchovat i několik generací

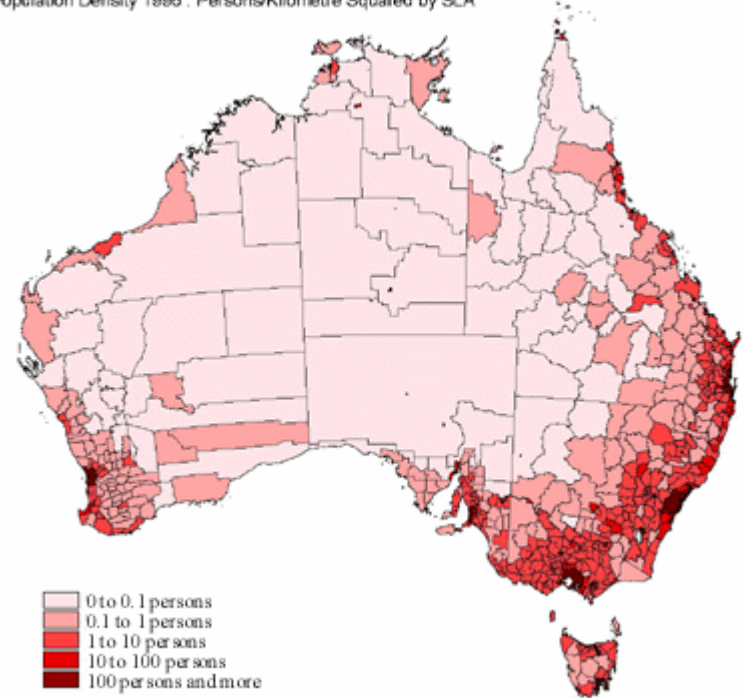
Náboženství

- Odpovídá složení přistěhovalců (2006):
 - 25,8 % katolíci
 - 18,7 % anglikáni (tradičně před katolíky, ale mají méně disciplinované příznivce, časté přesuny k jiným protestantským církvím, v roce 1901 jich bylo ještě 40 %)
 - 19,4 % ostatní křesťané
 - 2,1 % buddhisté
 - 1,7 % muslimové
 - Zhruba 1/3 lidí je nábožensky indiferentní

Rozložení obyvatelstva

- nerovnoměrné, 3/4 kontinentu je neobydleno
- Prakticky každé město v Austrálii bylo založeno jako přístav nebo jako naleziště nerostných surovin
- Vysoký stupeň marinity (3/4 obyvatel žijí do 50 km od pobřeží)
- 86 % obyvatel žije ve městech (přitom ve městech nad 100 tis. obyvatel 70 %, obdobný ukazatel v USA činí 48 %).

Population Density 1996 : Persons/Kilometre Squared by SLA

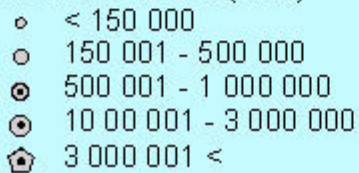
HUSTOTA ZALIDNĚNÍ

Počet obvatel

Hustota zalidnění (km²)

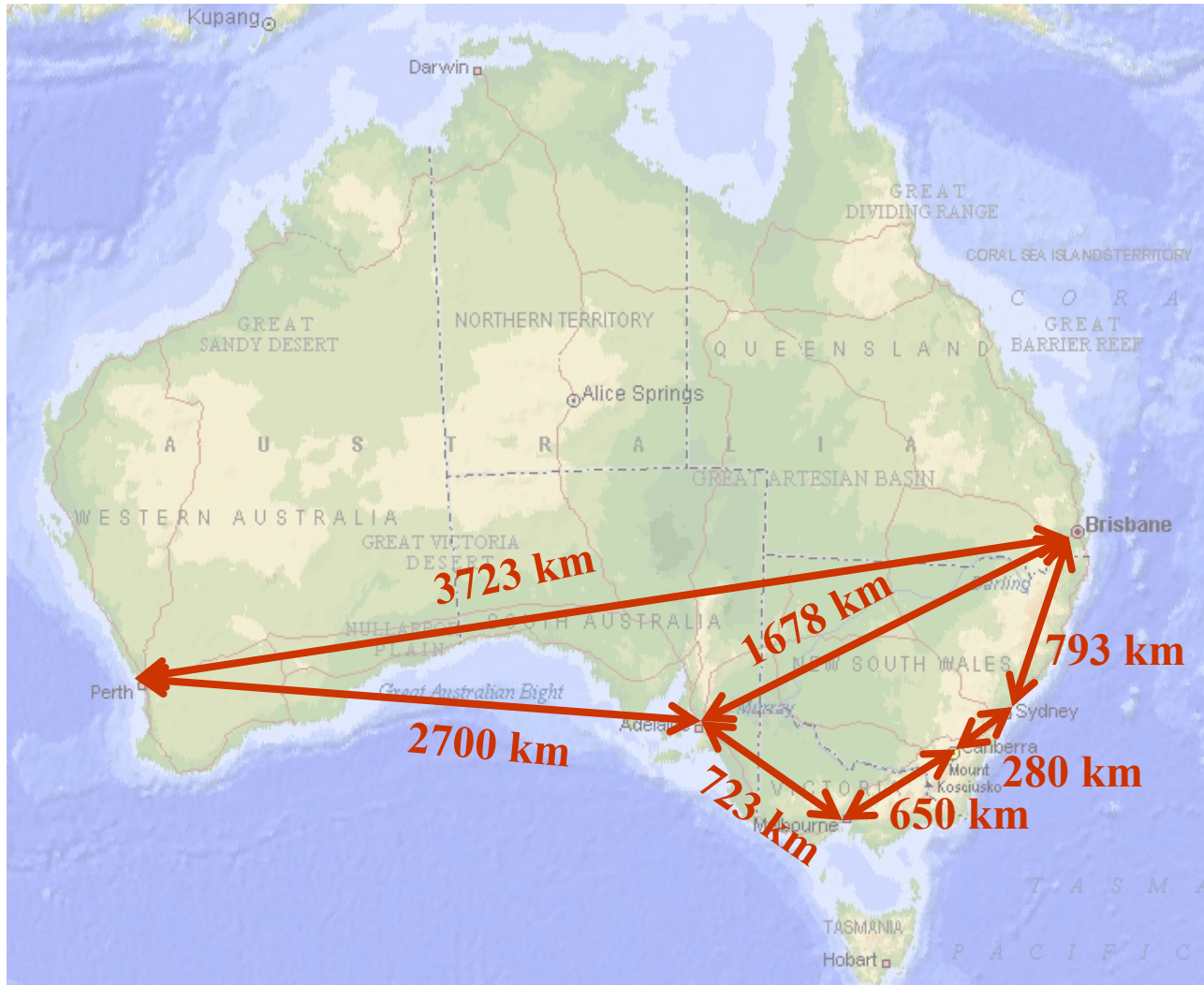

0 500 1000 km

Největší města

- ❑ **Sydney** (NJW, 4,3 mil. obyvatel v aglomeraci, 2006)
- ❑ **Melbourne** (V., 3,7 mil.)
- ❑ **Brisbane** (Q., 1,8 mil.)
- ❑ **Perth** (ZA, 1,5 mil.)
- ❑ **Adelaide** (JA, 1,1 mil.)
- ❑ aglomerace **Gold Coast - Tweed** (Q./NJW, 550 tis.)
- ❑ **Newcastle** (NJW, 510 tis., založen 1801 jako trestanecká kolonie, dnes největší australský přístav – transport uhlí z oblasti Sydney)
- ❑ **Canberra** (ACT/NJW, 375 tis. aglomerace Canberra-Queanbeyan)
- ...
- ❑ **Darwin** (0,3 mil., založen 1869, 1941 vybombardován Japonci, 1974 ze 2/3 zničen tropickým cyklónem)

Milionová města a Canberra

Canberra

Canberra ['kænbɹə]

- ❑ Vybudování nového hlavního města je výsledkem sporů mezi Sydney a Melbourne o statut svazového hlavního města
- ❑ Pro město bylo v roce 1908 vybráno místo mezi oběma rivaly, už v ústavě z roku 1901 si ale Sydney zajistilo, že bude blíž k Sydney než Melbourne (!)
- ❑ Následovala mezinárodní architektonická soutěž, ve které byl za hlavního architekta vybrán Walter **Burley Griffin** z Chicaga
- ❑ Urbanistický plán města vycházel z konceptu zahradního města, do intravilánu byly zahrnuty rozsáhlé segmenty přírodní vegetace, Canberra bývá proto někdy označována jako „bush capital“

Walter Burley Griffin
(1876–1937)

Canberra

- ❑ Federální úřady se do města přestěhovaly 9. 5. 1927, kdy byla otevřena prozatímní budova parlamentu
- ❑ Dnes kolem 300 tis. obyvatel

National Library of Australia

Australian Treasury

Canberra

Parlamentní trojúhelník

Canberra

Otevření parlamentu v květnu 1927

Dnešní podoba parlamentu

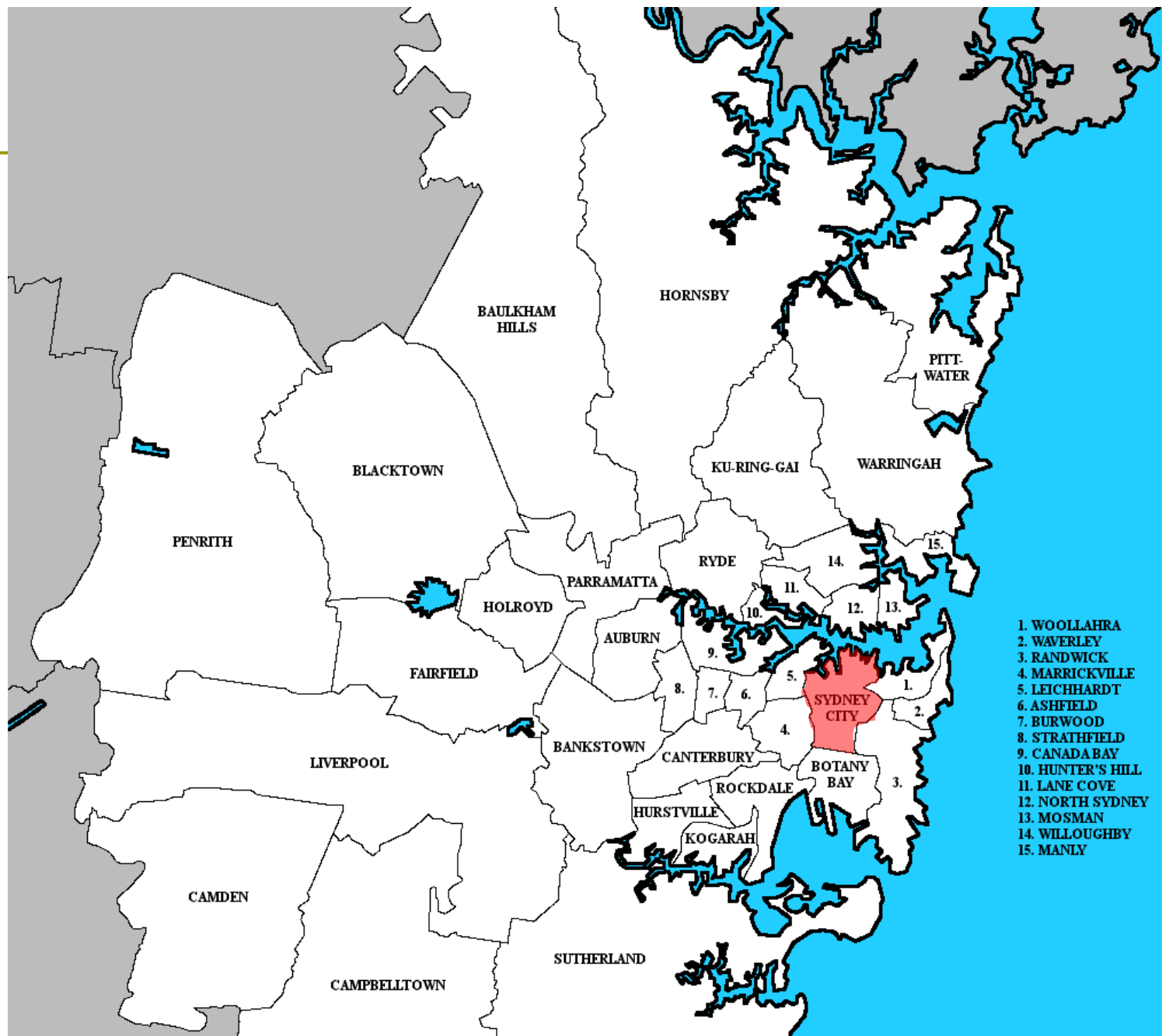
Sydney [s i d n i :]

- ❑ založeno 1788 (první evropské sídlo na kontinentě)
- ❑ 4,3 mil. obyvatel v aglomeraci, vlastní město jen 152 tis. obyvatel
- ❑ Hlavní město Nového Jižního Walesu, druhý největší přístav Austrálie
- ❑ Hlavní finanční centrum země, sídlo největších společností a burzy
- ❑ Sydney je také turistická destinace světového významu, příjemné podnebí, v okolí hory, LOH 2000
- ❑ známá budova opery

Metropolitní oblast tvoří 38 LGAs

Sydney

- ❑ V centru města je tzv. Central Business District (CBD), do kterého se koncentrují obchodní a kulturní aktivity
- ❑ pro CBD je typická moderní architektura a výškové budovy

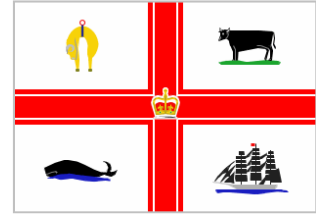

Sydney

Melbourne ['melbən]

- V aglomeraci 3,7 mil. obyvatel, nemá jednotnou správu (31 místních obcí)
- založeno 1835 svobodnými osadníky, k rozvoji došlo až během zlaté horečky ve Victorii, v poslední třetině 19. století bylo dokonce nejlidnatějším městem kontinentu (poté opět Sydney)
- Jako tehdy nejlidnatější město bylo hlavním městem Austrálie před dostavbou Canberry (1901–1927)
- kulturní a sportovní centrum země (LOH 1956)

Brisbane ['bɹɪzbrən]

- ❑ 1,8 mil. obyvatel v aglomeraci, v administrativních hranicích (992 tis.) je dokonce větší než Melbourne a Sydney
- ❑ Nejrychleji rostoucí město z australských milionových měst (cíl vnitrostátního stěhování)
- ❑ založeno 1824 jako trestanecká kolonie, pojmenováno po siru Thomasi Brisbaneovi, guvernérovi NJW v době založení
- ❑ 1842 umožněno stěhování svobodných osadníků, od 1859 hlavní město Queenslandu, ale teprve v roce 1902 dostalo město samosprávu
- ❑ vázáno na ložiska černého uhlí, hlavním impulsem rozvoje se stala až 2. světová válka (v B. bylo velitelství spojeneckých sil v jižním Pacifiku)

Perth

- V aglomeraci 1,5 mil. obyvatel, aglomerace zahrnuje 34 správních jednotek, vlastní **City of Perth** má jen 13,5 tis. obyvatel
- založeno 1829 v ústí řeky Swan jako centrum Swan River Colony pro svobodné osadníky

Adelaide

- ❑ V aglomeraci 1,1 mil.
- ❑ založeno 28. 12. 1836 v zálivu Sv. Vincence (*Gulf St. Vincent*) „na zelené louce“ jako hlavní město plánované kolonie pro svobodné osadníky, pojmenováno po tehdejší britské královně (manželce krále Viléma IV.)
- ❑ A. tedy chybí „trestanecká“ tradice
- ❑ Dnes rychle stárnoucí populace, oproti ostatním městům pomalejší růst

Hospodářství

- HDP: 761 mld. US \$ (2007)
 - 17. největší na světě, 1,17 % světového HDP (jen 0,32 % obyvatelstva)
- HDP na obyvatele: 36 225 US \$ (2007)
 - 14. nejbohatší na světě
- HDI: 0,962 (3. na světě)
- hlavním zdrojem HDP je terciér (70,0 %), průmysl a těžba – 26,2 %, zemědělství – 3,8 % (v roce 2005)
- Zaměstnanost (2005): 75,1 % služby, 20,2 % průmysl, 3,6 % zemědělství, 1,1 % těžba

Vývoj hospodářství

- v 19. století:
 - hlavní dodavatel vlny pro britský průmysl
 - vývoz potravin do Evropy: ovoce, hovězí a skopové maso, mléčné výrobky
 - konec 19. stol. – vznik důlních podniků (investice britského kapitálu)
- 20.–60. léta 20. století:
 - Postupná reorientace trhů (omezen vliv Britů, ale zůstala orientace na Evropu a USA)
 - industrializace nahrazující dovoz spotřebního zboží (vysoké dopravní náklady)
 - ochrana trhu před vnější konkurencí (značná dovozní cla)
 - ⇒ rozvoj hutnictví a zbrojního průmyslu, textilního průmyslu, potravinářství (konzervárny, mlýny, pivovary), po 2. svět. válce i ocelárny a výroba automobilů
 - Velkým hospodářským impulzem byla 2. světová válka:
 - zemědělská a průmyslová základna spojenců na východ od Suezů
 - kontinent nebyl až na drobné výjimky přímo postižen boji, přitom z pacifické oblasti načas „zmizelo“ Japonsko ⇒ prostor pro rozvoj Austrálie

Vývoj hospodářství

- Důsledky protekcionismu ve 20.–60. letech byla orientace na 2 vrstvy ekonomiky:
 - 1. **export surovin** (zemědělské i přírodní, podobné jako v rozvojových zemích)
 - 2. **zpracovatelský průmysl** (řada státních podniků, často neefektivní a nekonkurenceschopný)
- Tento systém ovšem zkolaboval v 70.–80. letech:
 - nižší ceny surovin na světových trzích
 - ztráta tradičních trhů v Británii a Evropě (důsledek rozšíření EU)
 - pokračující populační růst
 - mezinárodní tlak na otevření ekonomiky (období neoliberalismu)
- Dochází proto k obratu exportu na východní Asii:
 - nalezení nových trhů pro australské suroviny ve východní Asii (rychle se industrializující ekonomiky bez surovinových zdrojů: Japonsko, později i Jižní Korea, Tchaj-wan; Japonsko dnes importuje více z Austrálie než z Evropy a USA dohromady)
 - hodnota exportu nerostných surovin přesáhla export zemědělských surovin

Vývoj hospodářství

- A také nucené otevření ekonomiky (důsledek závislosti na exportu)
 - výrazné snížení cel v průběhu 80. a 90. let
 - clo na automobily: 1980: 100 %, 2000: 15 %
 - uvolnění kurzu australského dolaru (1983)
 - řada výrob mezinárodní konkurenci neustála a zanikla (malý domácí trh)
 - výrazný nárůst nezaměstnanosti (přes 10 %)
 - situace na trhu práce vedla k omezení imigrace (snížení imigračních kvót v roce 1994)
 - snaha proniknout na světové trhy
- od krize počátkem 90. let příznivý hospodářský vývoj
 - růst HDP 3–4 % ročně
 - nezaměstnanost 4,3 % (2008)

Těžba

- značné zásoby fosilních paliv i minerálů, jedno z největších ložisek železné rudy a bauxitu na světě (velká část kontinentu byla opakovaně metamorfována ⇒ bohatství nerostů)
- přední světový exportér i producent řady významných nerostných surovin
 - největší světový producent hliníku a bauxitu, ilmenitu, rutilu, zirkonu, tantalu (2006)
 - Na předních místech v těžbě uranu, železné rudy, zinku, niklu ad.
- souhrnná hodnota těžby: 5. největší na světě
 - bez zahrnutí paliv 3. největší na světě
- suroviny mají velký podíl na australském vývozu (v roce 2006 37 % vývozu, pro srovnání potraviny 21 %)
- Odběratelé australských surovin: Japonsko, USA, Jižní Korea

Železná ruda

- Dnes 4 hlavní oblasti těžby, ložiska jsou hlavně v Západní Austrálii (95 % zásob):
 - severozápad a západ Západní Austrálie (pilbarský blok; 90 % těžby)
 - jih Jižní Austrálie
 - sever Severního teritoria
 - severozápad Tasmánie
- 20% podíl na celkové hodnotě produkce těžebního průmyslu
- do 50. let těžba pro domácí trh (snaha chránit ložiska – embargo na vývoz).
- 1963 zrušení embarga, podepsána dlouhodobá smlouva s Japonskem ⇒ dnes $\frac{1}{2}$ těžby do Číny, $\frac{1}{4}$ do Japonska, dále J. Korea, Taiwan, Spojené království

Bauxit

- V těžbě první na světě (kolem 1/3 světové produkce), 57 mil. t (2004–05), druhé největší zásoby
- Bauxit vzniká zvětráváním třetihorních sedimentů v tropickém podnebí → největší ložiska Yorský poloostrov (Weipa, údajně největší ložisko na světě), dále v Severním teritoriu a v Západní Austrálii
- hlavní oblastí výroby hliníku je Gladstone (Queensland)

Olovnato-zinkové rudy

- 1.. na světě (olovnaté 25 %, zinkové 15 %), těžba od konce 19. stol., ložiska:
 - Mt. Isa v Queenslandu (na rozvodí řek, významné do současnosti)
 - oblast Broken Hill
 - McArthurova pánev
- 20 % PbZn rud se vyváží přímo v surovém stavu, hlavní odběratelé Japonsko a USA.

Dále

- **Měď** (těžba od 1841, 60 % těžby v Mt. Isa, dále Abra severovýchodně od Perthu, doplňkově Tasmánie)
- **Niklové rudy** (objeveny 1966, Austrálie je v produkci čtvrtá (10 % světové produkce), ložiska v západní Austrálii)
- **Zlato** (objeveno 1851 ⇒ zlatá horečka, rozvoj přistěhovalectví (Bendigo, Ballarat, Kalgoorlie))

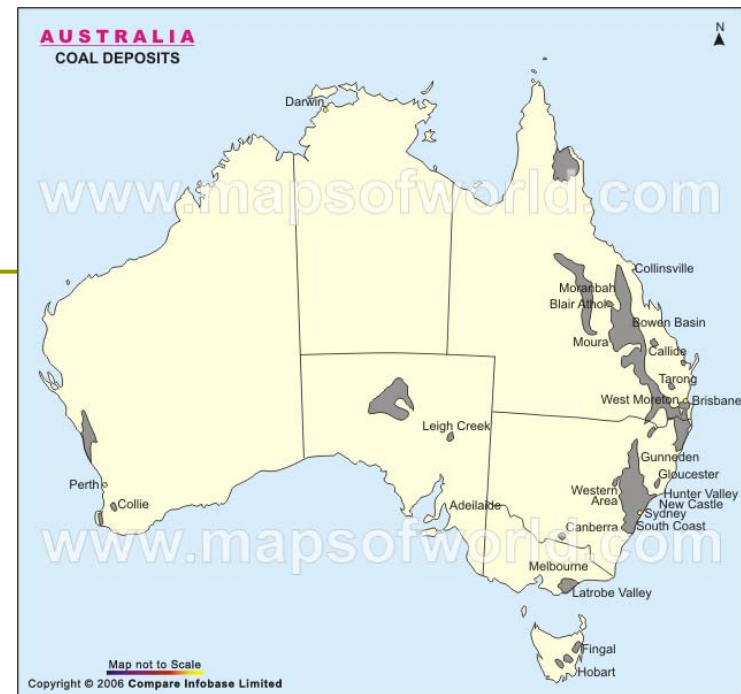
Uhlí

□ Černé uhlí:

- cca 400 mil. tun, 9 % světové produkce (ale téměř 30 % světového exportu)
- největší pánve kolem Sydney a Brisbane (z hloubky 900 m, zasahují až pod Sydney), NSW a Queensland zajišťují 97 % australské těžby a 100 % exportu
- vývoz do Japonska, Jižní Koreje a na Taiwan (Austrálie je největší světový exportér)

□ Hnědé uhlí:

- největší ložiska mezi Sydney a Brisbane, severní část Queenslandu

Ropa a zemní plyn

- **ropa:** Austrálie nemá velké zásoby
 - těžba pokrývá 70% spotřeby
 - pobřeží Západní Austrálie (55% australské těžby)
 - Palm Valley (Severní teritorium)
 - pánev Eyreova jezera
 - společný projekt s Východním Timorem na využití ložisek v Timorském moři
- **zemní plyn** (nejvíce pánev Cooper – spojeno ropovodem se Sydney)

Uran

□ **uran**

- 30% světových zásob
- 10% světové těžby
- veškerá ruda se exportuje
- v současnosti 3 ložiska
 - Jižní Austrálie 2x
 - Olympic Dam – jeden z největších dolů na světě (uran + měď + stříbro + zlato)
 - Severní teritorium (Ranger)

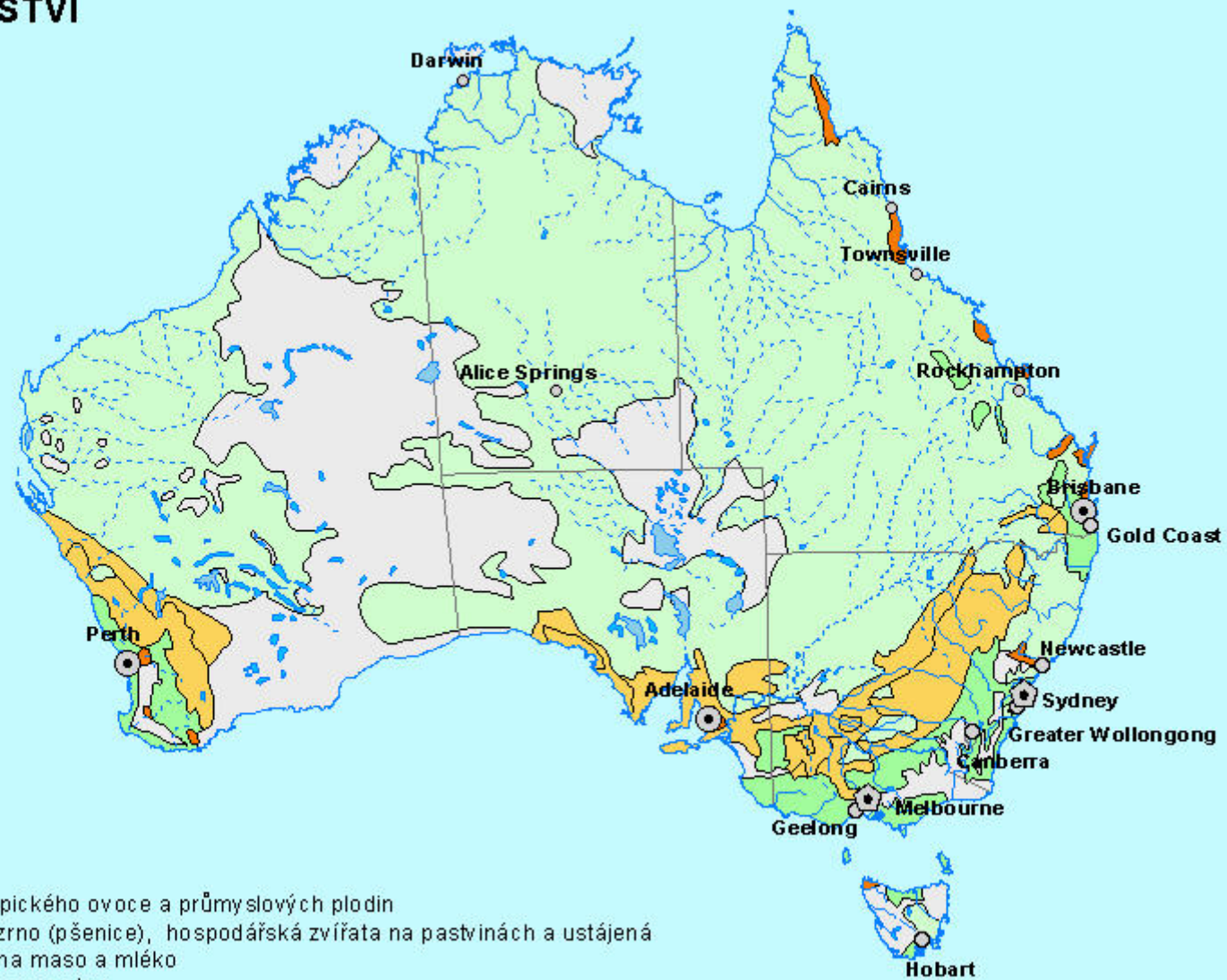
Zpracovatelský průmysl

- Největší rozvoj po 2. světové válce, souviselo to s dodávkou kvalifikované pracovní síly (příliv zahraničního kapitálu, nákupem zahraničních licencí). Australská vláda zavedla podporu – úlevy na daních, státní zakázky (→ snaha vyvážet již hotové výrobky).
- 1. hutnictví (okolí Newcastleu – 2/3 Fe rudy zde, největší přístav Austrálie, pobřeží Spencerova zálivu, okolí Perthu)
- 2. energetika (87 % tepelné, 13 % vodní, není jaderná el.) – jedna z nejvyšších spotřeb elektrické energie na světě (hlavně díky zpracování Al)

Zemědělství

- zaměstnává 3,6 % obyvatel (cca 350 tis. lidí)
- do 50. let mělo rozhodující podíl na tvorbě HDP a až 80% podíl na vývozu, dnes už vytváří jen 3 % HDP
- obděláváno 6 % rozlohy, většina produkce na vývoz; Austrálie je teoreticky schopna uživit 50–60 mil. obyvatel
- Vývoj:
 - od počátku osídlení v pobřežních oblastech
 - vlivný býval „stav farmářů“ – vlastnili vždy území o velké rozloze, byli podporováni vládou (pronájem za výhodných podmínek)
 - s objevem chladírenských lodí možnost vyvážet masné a mléčné produkty
 - Výzvy do budoucna: problémy s vodou (udržitelný vodní management), řešení problému zasolování půdy, rozhodnutí o GMO, v některých komoditách ztráta konkurenceschopnosti
- Přední vývozce **vlny** a **pšenice**

ZEMĚDĚLSTVÍ

- plantáže tropického ovoce a průmyslových plodin
- obilniny na zrno (pšenice), hospodářská zvířata na pastvinách a ustájená
- chov skotu na maso a mléko
- produkce masa a vlny
- zemědělsky nevyužívaná půda

0 500 1000 km

Obiloviny

- Pro rostl. výrobu je k dispozici 2,5 % rozlohy. Z toho: 56,5 % pro pšenici, 16,0 % pro ječmen.
- V Austrálii je mnoho smíšených farem, kde je rostlinná i živočišná výroba. Průměrná rozloha smíšených farem je 500 ha.
- Obilný pás – Z svahy Australských hor. Sklizeň závisí na srážkách, výnosy jsou malé (1,52 t./ha)
- oblasti pěstování ječmene: JV a J Austrálie (pivovarnictví)
- oblasti pěstování rýže: V N. J. Walesu (Murray, Darling)

Technické plodiny

- **cukrová třtina:** Queensland (9. místo na světě), většina pro vývoz (silná konkurence z Brazílie)
- **bavlník:** náročný na pracovní sílu, pěstování je málo rozvinuté (10. místo na světě). Pobřeží Carpentarského zálivu.
- **tabák:** sever Queenslandu a Victoria, pěstování kryje domácí spotřebu.
- **chmel:** Tasmánie, pěstování kryje domácí spotřebu a potřeby místního pivovarnictví...

Ovoce

- **ovoce:** Victorie (Murray) – jablka, hrušky, meruňky, Queensland – ananas, banány – vývoz, Tasmánie – jabloně

- **opium:** pěstování máku pro farmaceutické užití je v Austrálii legální, podléhá přísné kontrole a regulaci
- soustřeďuje se v Tasmánii

Víno

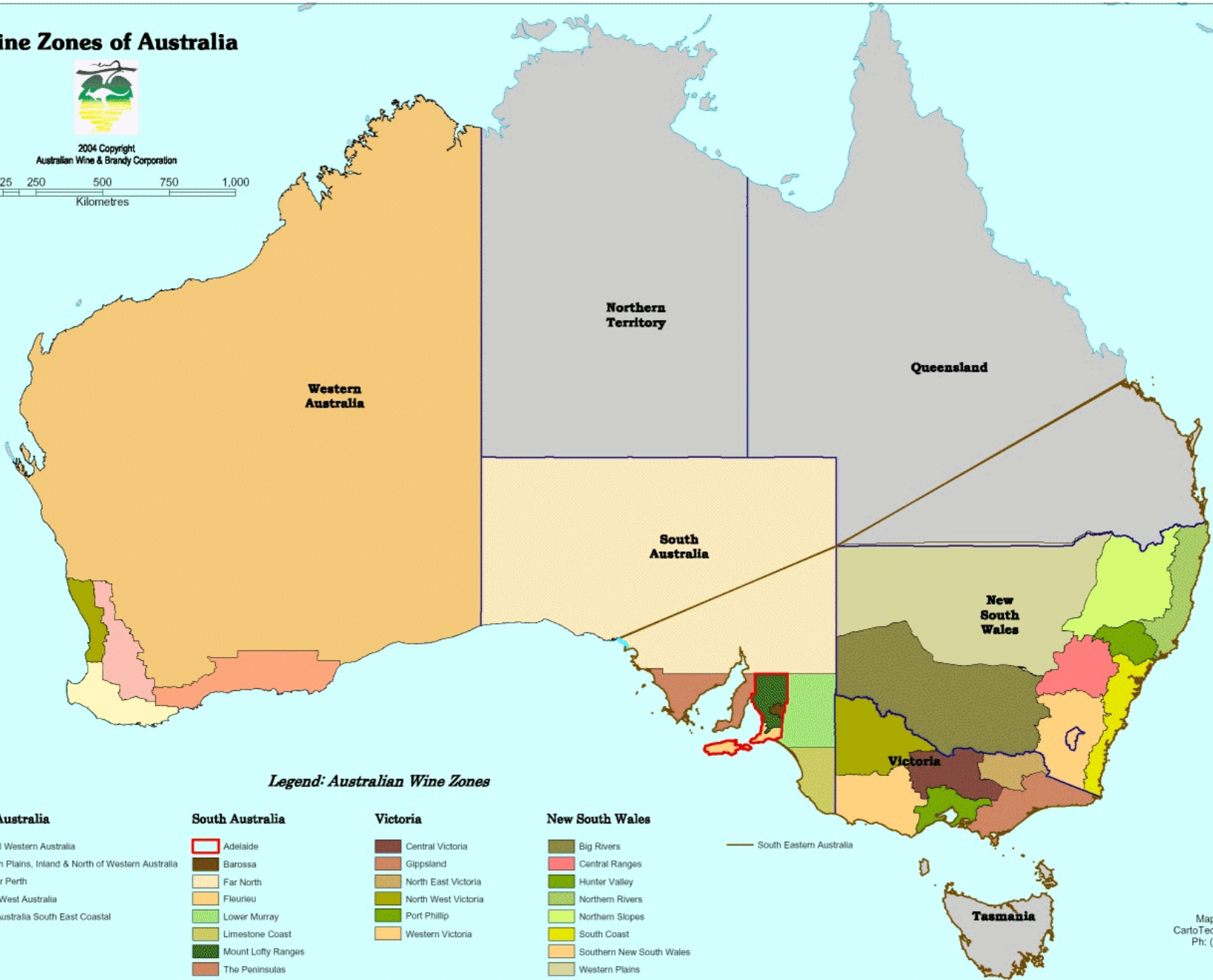
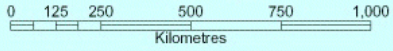
- ❑ Pro vývoz zemědělských produktů má značný význam i výroba vína
- ❑ Nejdůležitější vinařské oblasti jsou v Jižní Austrálii (Barossa Valley), Victorii (Sunraysia) a Novém Jižním Walesu (Hunter Valley)
- ❑ Vyrábí se hlavně chardonnay, shiraz a caberne sauvignon
- ❑ V 90. letech rychlý rozvoj, značná nadprodukce ale vedla k pádu cen australských vín a ekonomickým potížím sektoru jako celku
- ❑ Nyní pravděpodobně dochází k redukci počtu producentů

Wine Zones of Australia

2004 Copyright
Australian Wine & Brandy Corporation

Legend: Australian Wine Zones

Western Australia

- Central Western Australia
- Eastern Plains, Inland & North of Western Australia
- Greater Perth
- South West Australia
- West Australia South East Coastal

South Australia

- Adelaide
- Barossa
- Far North
- Fleurieu
- Lower Murray
- Limestone Coast
- Mount Lofty Ranges
- The Peninsulas

Victoria

- Central Victoria
- Gippsland
- North East Victoria
- North West Victoria
- Port Phillip
- Western Victoria

New South Wales

- Big Rivers
- Central Ranges
- Hunter Valley
- Northern Rivers
- Northern Slopes
- South Coast
- Southern New South Wales
- Western Plains

South Eastern Australia

Ovečky

- ❑ chov ovcí od konce 18. stol.
- ❑ 2006: 93 mil. kusů, za posledních 10 let redukce o $\frac{1}{4}$ (na světě druhá v počtu, za Čínou (cca 170 mil. kusů))
- ❑ Limitující faktory chovu:
 - srážky 250–450 mm
 - průměrná teplota do 25°C
 - voda do 5 km
- ❑ chov zaměřen na vlnu
- ❑ Významný je i vývoz živých ovcí do Asie (hlavně na Blízký Východ, velký podíl na vývozu masa)
- ❑ Oblasti chovu: jižní Austrálie, západní svahy východoaustralských hor vyjma Yorského poloostrova

Vlna

- Austrálie je největší světový producent surové vlny (asi $\frac{1}{4}$ celosvětové produkce) – roční produkce je 475 tis. tun
- nejvíce se chová plemeno merino (jemná kvalitní vlna, snáší dobře horské podmínky a sucho) – 85 % chovaných ovcí
- 90 % vlny se vyváží (největším odběratelem je Čína)

Ostatní dobytek

□ **skot:**

- rozmach v 19. stol., soustředěný do Severního teritoria a Queenslandu (odkud se maso z 80 % vyváží)
- dnes 29 mil. ks. skotu, nejvíce ho bylo v 70. letech (34 mil. ks.)
- stavy se postupně zvyšují, konkurenční výhoda: nepřítomnost BSE

□ **prasata:** hlavně pro domácí potřebu (5 mil. ks.), podpora vývozu, budování „značky“

□ **koně:** je spojen s chovem ovcí, pokles chovu v souvislosti s užitím terénních vozidel. Dnes se také chovají koně pro sport – dostihy.

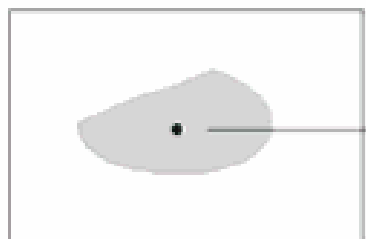
Rybolov

- ❑ Dosud ekonomicky méně významné odvětví
- ❑ Vyvážejí se krevety a tuňáci
- ❑ Značný potenciál růstu

Extent of the Australian Fishing Zone

* Sectors of the Southern and Eastern Scalefish and Shark Fishery

** Note : Skipjack Tuna East and West are one Fishery